

2. Zahtevamo, da oskrbe lokalne oblasti šolam potrebna učila in revni šolski mladini brezplačno potrebna samoučila, ker je to pogoj uspešnemu pouku in napredku.

3. Zahtevamo od kompetentne šolske oblasti, da se vsepovsod, kjer so po zakonu izpolnjeni pogoji, nastavijo definitivne učiteljske moči, ker je stalnost učiteljstva neobhodna potreba uspešnim vzgojnim in učnim uspehom.

4. Ker je učiteljstvo ljudski izobrazbi, vzgoji in pouku neobhodna potreba, je dolžnost lokalnih faktorjev, da oskrbi mestno učiteljstvo s primernim stanovanjem, zato naj se locirajo kompetenti za stanovanje po pomembnosti svojega zvanja.

## C.

Stojimo na načelu, da je uspešen pouk in dobra vzgoja odvisna od učiteljstva in sicer:

a) od njegove vestnosti in marljivosti,

b) od njegove poglobitve v svoj poklic (od stanovske zavesti),

c) od vztrajnega napredovanja v študiju pedagoško-didaktičske vede ter v splošni poglobitvi svojega obzorja,

č) od neoporečnosti njegovega bitja in žitja (od lepega značaja),

d) od samostojnosti in izvirnosti v svojem delu,

e) od spoznavanja otročje individualnosti, od proučevanja socialnih in družabnih odnošajev mladine, staršev in ljudstva sploh.

f) od zaupanja in ljubezni mladine, staršev in ljudstva,

g) od kolegialnosti tovarištva ter prave harmonije učiteljskih zborov,

h) od nesebične požrtvovalnosti svojih moči svojemu zvanju,

i) od neomahljive ljubezni in vdanosti do naroda, države in vladarske hiše.

Predlagam, da se učiteljstvo v bodočnosti danih točk kolikor možno dosledno poslužuje in po njih ravna.

(Koniec.)

## Službena pragmatika in z uradniki omožene državne nameščenke.

V 27. številki »Učiteljskega Tovariša« opisuje tovarišica in sotrpinka svoje občutke ob sprejemu »krasne« plače vsakega prvega v mesecu. Bridko se pritožuje nad krivico, ki se nam godi zdaj že od oktobra leta 1920.

Draga tovarišica! Tvoj dopis je — zvenenje po toč! Motiš se, če misliš, da bode z dopisom kaj pomagano. Nebroj takih dopisov je izšlo že brezuspešno po časopisih, objavila jih je »Narodna Prosveta«. Učit. Tovariš« in dr. Mnogo korakov se je storilo v odpravo čl. 34. draginjskih doklad.

V marcu 1921. se je vršil v Mariboru zelo številno obiskan shod omoženih učiteljc. sprejelo se se resolucije na prosvetno ministrstvo, na ministrstvo financ, na Glavni odbor UJU, vodstvu Jug. dem. stranke. Resolucije so čakale rešitve do majnika; na seji širjega sosveta UJU, pov. Ljubljana so bile od vseh predsednikov okrajnih učiteljskih društev podpisane in poslale na pristojna mesta. Odgovora nič! Uspeha nič! Na pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini so se tudi sprejeli predlogi v dosego naših pravic. Prišla je državna skupščina UJU v Zagrebu. Pravčasno sem poslala predlog o enakopravnosti poročenih državnih nameščenk z neporočenimi v Beograd. Na skupščini sami sva se trudili gospa Jela Ivanović in moja

malenkost, da zbudimo zanimanje za odpravo krivic. Enoglasno je državna skupščina sprejela naš predlog. Glavni odbor UJU je vzel našo stvar za svojo. Čestitalo se mi je od vseh strani na uspehu, a rezultat... čl. 34. je srečno ostal v veljavi tudi v prosvitljenem letu 1922... Naše daljino upanje je bil Zakonodajni odbor Narodne skupščine. Vzporedno s Srbkinjami so tudi Slovenke skušale vplivati na njegovega tedanjega predsednika — Slovenca. Odgovora nič! Uspeha nič! Draginjski zakon pride od Zakonodajnega odbora pred Narodno skupščino. Informira se pismeno naše poslance dr. Kukovca in dr. Reiserja. Dr. Reiser mi odgovori, da ni prijatelj poročenih uradnic.

»Društvo učiteljc v Mariboru« pošlje obširno vlogo predsedniku Jugoslov. dem. stranke ob času sprejema zakona o draginjskih dokladah. Nič odgovora! A v Narodni skupščini tudi nič uspeha! Izplačujo se povišice meseca aprila in majnika. mlade tovarišice dobe krasno plačo, a me stare učne moči, ki moramo prispevati za študirajočo deco — le polovico! Vrhutega še žanjemo zasmehovanje. Slišala sem pred kratkim ob priliki svojega govora za pravice poročenih državnih nameščenk tudi frivolne medklje: »Pa se dajte ločit!« Ta medklje pripisujem na rovaš splošnega povišnega razpada morale. Tedaj manjvredne in kaznovane smo za to, ker smo poštene žene in matere, ki hočejo spraviti svoje otroke k boljšemu kruhu!

Nekatere tovarišice mislijo in pričakujejo, da se vsa krivica odpravi z upeljivo službene pragmatike. Drage tovarišice, motite se!

Prejemki aktivnih državnih nameščenecv so: redna plača, stanarina in doatek za deco.

Stanarina se šteje v pokojnino in znaša pri drugi kategoriji letno 1600 do 3500 Din. Člen 35. pravi: »Samci, vdovci, ločeni, neomožene državne nameščenke, vdove, ločene, imajo 75% stanarine« — a me omožene se nikjer ne omenimo. Ker se pa stanarina šteje v pokojnino in je bistveni del plače, zato se je treba pobrihati, da pride k temu členu dostavek — »omožene državne nameščenke so enakopravne z neomoženimi«.

Člen 161. se glasi: »Nihče ne more dobivati dveh pokojnin, dobiva samo večjo.« — Zahtevati moramo, da se pristavi: »Izvršimši vdove državne nameščenke.« Krivica bi se godila omoženi državni nameščenki. Svojo pokojnino si zasluži sama, pokojnino po možu pa je vendar mož zaslužil. Ako ta dostavek ne pride v zakon, izgubimo pravico, ki smo jo desetletja že imele. Spremembe oziroma dostavke teh dveh členov sta poslali dve okrajni učiteljski društvi: Maribor mesto in Maribor šolski okraj. Na seji širjega sosveta UJU pov. Ljubljana so bile sprejete med drugimi zahtevami učiteljstva in poslale Glavnemu odboru UJU v Beograd. Ni pa bila omenjena 4. točka čl. 162. Pravico do pokojnine izgube vdove — o sprejemu v državno službo za dobo, dokler ta traja. Okr. uč. društvo za mariborski šolski okraj je predlagalo črtanje te točke.

Drage tovarišice! Sedaj pa malo pomislite Vaš položaj! Naporno morate delati, trudite se v šoli, trpite doma za družino; nesreča Vas doleti, mož umrje, predno so otroci preskrbljeni! Kaj te čaka tovarišica, vdova zapuščenca! Imaš kopico nepreskrbljenih otrok. Poznam tovarišice, ki jih imajo 5, 6, 7, 8 celo 9. Dobile boste svojo plačo, dodatek za otroke; a po možu nobene pokojnine! Zdaj pa oskrbuj gospodinjstvo, oblači in šolaj otroke, garaj in trpi, kakor mati-mučenica, ki jo opisuje naš Cankar. Za

predsedoval tržiškemu učit. krožku, kratko: bil je mož vsestranskega dela, poln ljubezni do mladine, naroda, stanu in napredka, pravi vzor slehernemu. Vseh teh velikih naporov pa ni moglo dolgo prenašati njegovo razrahljano zdravje. Začel je vidno pešati. Tako žena kot tovariš so ga svarili, naj odneha in išče zdravniške pomoči, toda zaman! Hotel je na vsak način dokončati še to šolsko leto. Še 17. junija je vodil učit. zborovanje v Št. Janžu, v istem razredu, kjer je pred 9. leti pričel učiteljevati, a že v petek 23. junija je bruhnil kri. Pa še ni miroval. Še v soboto nato je hotel dokončati neko nujno občinsko delo. Ta dan se je vlegel za stalno in ni več zapustil sobe, kljub zdravniški pomoči in marljivi postrežbi skrbne žene. Vidno so ginile njegove telesne moči, le duh je ostal krepak do zadnjega diha. Kako je bil vsestransko priljubljen, je pokazal njegov res veličastni pogreb. — V. Berček, Št. Janž.

**VSAK JUGOSLOVAN MORA BITI ČLAN »JUGOSLOVANSKE MATICE.«**

vse trudapolno življenje nista pri državi z možem toliko zaslužila, kakor da ostaneš in postaneš še večja sirota. Druagačno je gospodinjstvo, ako ga nadzoruje pazno oko gospodinje, mnogo večji so stroški, če gre gospodinja po zaslužku jutraj od hiše. Zato pa boste stale v svoji bolesti ob moževi smrti pred dejstvom odločitve — ali ostaneš učiteljica in skrbiš z lastno plačo za otroke — ali zapustiš službo in kot siromašna vdova živiš pri pokojnini. Zaman so študije, zaman dolgoletno službovanje, zaman ves trud, vse delo — Ti si in moraš ostati — uboga para!

Čudim se le, da tovarišice v drugih društvi niste prešturale predlog zakona o civilnih nameščenih ter se niste udeleževale pri predlogih o njega izpremembi!

Nas ženske se je potisnilo na turški nivo! Ko bode zakon enkrat že sprejet, — tedaj je vse ogorčenje, vse delovanje, vsi koraki — le zvone nje po toči. Tedaj se bode tako težko dalo kaj izpremeniti, kakor se ne spremeni famozni § 34. o draginjskih dokladah. — Mar. Godčeva.

## Iz Jugoslavije.

— Današnja številka »Tovariša« se je zaradi stavke v tiskarni zakasnila, kar naj se blagovolji vzeti na znanje.

— † **Milorad D. Sokolović**. Našega beogradskega tov. Dimitrija J. Sokolovića, poverjenika UJU pov. Beograd, je zadela težka izguba. Preminul mu je po kratki, težki bolezni v najlepši dobi 35 let njegov sin Milorad, glavni sekretar direkcije carine. Težko prizadetemu očetu naše iskreno sožalje!

— **Umrli je tov. Vinko Klanjšek**, nadučitelj v Tržišču pri Mokronogu. Pogreb se je vršil v soboto 29. m. m. preostalim naše globoko sožalje!

— **Priznanje godina službe**. — Narodna prosveta poroča: Na 78. skupštin-skom sastanku od 20. juna o. g. N. Skupščina je donela sledeću odluku: 1. Da se učiteljima, koji su svršili učiteljsku školu od 1. maja 1922. god. pa do 1. januara 1919. god. u zemlji ili na strani, pa nisu postavljeni za stalne učitelje po svršenoj školi, bilo što su stupili u vojsku pa potom u rat, bilo iz kakvih drugih uzroka stvorenih ratom, — priznava sve proteklo vreme, od svršetka škole pa do postavljenja, u godine stalne službe za pensiju i povišicu po odbitku vremena obveznog služenja u stalnom kadru, no bez prava na naknadu za proteklo vreme i s tim da za ove uvažene godine, uplate u penzioni fond; 2. Da se učiteljicama, koje su u vremenu od 1. maja 1914. god. do 1. januara 1919. god. svršile učiteljsku školu u zemlji ili na strani, pa iz raznih ratom stvorenih uzroka nisu mogle odmah biti postavljene za stalne učiteljice, ovo vreme po odbitku 6 meseca uračuna u godine stalne službe, bez prava na naknadu za proteklo vreme s tim da uplate u penzioni fond za ovo vreme; 3. Da se privremenim učiteljima i učiteljicama i učiteljskim zastupnicima i zastupnicama vršiocima i vršilicama učiteljske službe, koji su položili učiteljski ispit za stalne ili ga položili do kraja 1922. god. priznaju za pensiju i povišicu, no bez prava na naknadu, i sve one godine provedene u službi u kojima su bili ocenjeni najmanje povoljnom ocenom, s tim da za te priznate im godine uplate u penzioni fond. — Opozorjamo na to tudi naše prizadeto članstvo.

— **V Šmarju pri Jelšah** (na šestrzednici s 3 vzporednicami) je prazno možko učno mesto. Posebno dobrodošel je muzikaličen tovariš. Prošnje je vložititi takoj na okraj. šol. svet šmarski v Celju.

— **Delokrog namestnika učit. zastopnika v ocenjevalnih komisijah**. Baš odpošiljamo ocenjevalne pole. Pri tem mi prihaja na misel tale nekorektnost: Zastopnik učiteljstva je pri nas obenem član ocenjevalne komisije. Ta ima namestnika, ki nastopi samo v slučaju ocenjevanja zastopnika samega. Kako »obširen« delokrog! Pravično in umestno je, da nastopi namestnik tudi tedaj, ko se ocenjujejo najbližji sorodniki učitelja, zastopnika n. pr. žena, sinovi, hčere, zeti itd. Pozivljamo višji šolski svet, da popravi tozadevno odredbo v navedem smislu. — J. Č. naduč. v R.

— **Skupščine poverjeništev UJU**. — UJU poveri. Zagreb sklicuje svojo pokrajinsko skupščino 5. avgusta v Zagreb, splitsko poverjenišтво dne 7. avgusta v Splitu, poverjenišтво za Bosno in Hercegovino dne 20. avgusta v Sarajevu. — Bratskim poverjeništvom želimo na zborovanjih obilo uspešnega dela!

— **Izdatki za učiteljska po novem proračunu po projektu finančnega odbora**. — I. Srbija, Črna gora in Voj-

vodina: 878.810 Din. — II. Bosna in Hercegovina: 1.413.940.50 Din, od te vsote pripade 677.650 Din na stroške internatske ureditve učiteljske. — III. Hrvatska in Slavonija (učiteljska in višja pedagog. šola): 2.201.832.40 — IV. Slovenija: 996.494.50 Din.

— **Strašno nedostajanje šol in učiteljstva v Srbiji in Črni gori**. — V Srbiji in Črni gori je bilo v početku pr. šol 1. za vpis v 1. razred osnovne šole 224.974 dorasle dece; od tega števila je bilo vpisano v 1. razred vsega 69.701 otrok, vsled nedostatka šol in učiteljstva je ostalo nevpisanih 155.273. — Kako je stanje v posameznih okrajih: v topliškem okraju je bilo vpisanih 642 dece v 1. razr., nevpisanih je bilo 7320. V kosovskem okraju je bilo vpisanih 1719, nevpisanih je ostalo 16.255. — In v takih prosvetnih prilikah se na prosveti štedi! vzklika »Narodna Prosveta«, ki posnemamo iz nje gornji dve notici.

— **Iz Metlike**. Naši tovarišici Marici Zornovi je umrla 25. dne julija t. l. nadebna dveletna hčerka Ilka. Tovariško sožalje!

— **Iz Maribora**. Vsega obsojanja je vredna polemika, ki so jo zanesli v politični list »Tabor« glede nameščenja učiteljc. Ako se komu godi krivica, naj se obrne do organizacije! Ali nimamo lastnega glasila, v katerem se lahko pomenujemo? Neučitelji pa nas naj pustite lepo pri miru, kajti bolje bomo opravili brez njih, ki ne poznajo naših teženj. — Mariborčan.

— **Ali niso šolski nadzorniki že odveč?** Šolski nadzorniki so pravzaprav že sedaj odveč, dasiprav »Zveza narodov« še ni potrdila klerikalno slovensko republiko! Šolska uprava si lahko prihrani izdatke za šolsko nadzorstvo. Nadzorstvo in ocenjevanje učiteljstva se lahko vrši brezplačno, in kar je posebno razveseljivo, resnično nezmotljivo po fajnometriji in cerkvenih ključarjih! — Tega mnenja je bil tudi krajni šolski svet v L. pri oddaji mnenj za razpisano nadučiteljsko službo. Komandir kraj. šol. sveta, veleč. župnik se ni zadovoljil z uradnimi ocenami kompetentov. Na njegovo zapoved se je sklenilo, počakati s sestavo predlogov tako dolgo, da dosepo od kn. šk. župnijskih uradov, kjer službujejo poedini kompetenti, »merodajne službene konduite«. Zloben slučaj pa je hotel, da so bili vsi kompetentni, precejšnje število, vpisani slabo, nekateri v »strahoviti brezverski luči«. K nekemu kompetentu sta prišla 1 član kraj. šol. sveta in 1 cerkveni ključar, da se na lastne oči prepričata, kakšen je ta človek. Dobila sta baje mnogo boljši utis, kakor v župnišču, kamor sta se najprej podala. Slučaj, ki kaže vedno rastočo oholost in samopašnost podeželskih župnikov, se je naznačil tudi šolski oblasti. Prepričani smo, da bo ta poučila kraj. šolski svet, da mora postopati pri oddaji mnenj edinole po odloku višjega šol. sveta dne 9. maja 1920. štev. 5320 »Sestava predlogov za oddajo stalno razpisanih služb«.

## Neodrešena domovina.

— **Opcija in primorski učitelji**. Naša kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je v smislu rapalske pogodbe zatočišče vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. V to kraljevino spadamo tedaj vsi Slovenci, Srbi in Hrvati brez izjeme, ako se le zglašimo ali pravočasno optiramo za njo. Prošiti za sprejem morajo le oni tuje narodnosti in le za te sme imeti državna uprava svoje pomisleke ter ji je na voljo, ali jih sprejme ali ne. Slovence, Srbe in Hrvate je pa dolžna sprejeti za svoje državljane, če le niso kakšni izmečki človeške družbe. — Primorski učitelji - Slovenci, kar nas je sedaj tukaj, smo vsi optirali za našo državo. Smo tedaj vsi že državljani te kraljevine, čutudi čakamo na rešitev naših vlog za opcijo že nad leto dni in še več. — Nas primorske učitelje se imenuje definitivnim le pogojno — z reverzom. V najnovejšem času pa ne zadostuje več reverz, ampak se zahteva še odpustnica prejšnjega stalnega mesta v Primorju. Ali ne zadostuje že sam reverz? Kdor pa pridene službeno odpustnico je njegov reverz brez vsakega pomena. Kako je mogoče vendar misliti na morebitni zopetni sprejem v službo onega, kateri je uradno odpuščen? — Mi italijanske vlade ne bomo nikoli prisilili. V nasprot-nem slučaju Italij. vlada našo pa že lahko. — Mnogo o d teh nas je častnikov sprejetih v našo armado ter smo prisegli, vojaki in učitelji, zvestobo državi in kralju. Če veljamo morda še za italijanske podanike, tedaj smo obenem italijanski veleizdajniki. — Kaj naj storimo v slučaju naše in italijanske mobilizacije? Ako se vrnemo, smo takojšnji veleizdajniki, ako ne, pa italijanski. »Viseti« bo-

kakor tudi na mladinsko literarnem polju. Pokojnik se je sodil v Hotemežu pri Radečah 8. februarja 1893. l. Očeta je izgubil že v rani mladosti. Ker je bil zelo nadarjen in priden, poslali so ga po dokončanem IV. r. domače šole na meščansko šolo v Krško in od tam na učiteljske v Ljubljani. Povsod je bil med prvimi in je napravil l. 1913. maturo, 2 leti kasneje usposobljenostni izpit s prav dobrim uspehom. Prvo službo je dobil v Št. Janžu, kjer je ostal 7 let. Dasitudi je bil slaboten, mu vendar niso prizanesli z vojaško suknjo. Ta mu je tudi zadala kal bolezn. Ko se je vrnil l. 1918. v Št. Janž, je moral zaprositi večtedenski dopust radi pljučnega katara. Poln ljubezni do dela in šole ni čutil ali pa hotel spoznati nevarnosti, da ni dovolj krepak nadaljevati težavno službo v šoli in pri občini. Leta 1920. je bil dodeljen kot voditelj trebeljski šoli, a kmalo nato imenovan nadučiteljem v Tržišču pri Mokronogu. Tu je še podvojil svoje delovanje: prevzel je občinsko tajništvo, vodil dober in močan nevski zbor oskrboval šolski vrt in oder, sodeloval pri šentjanškem »Sokolu«,